

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ЙОГО РОЛЬ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

Фінансове планування – специфічна форма управління. На всіх етапах історичного розвитку воно потребувало особливих підходів щодо свого здійснення. Специфічність фінансового планування полягає у тому, що об'єктом фінансового планування завжди є фінансова діяльність держави, господарських структур і окремих громадян; предметною галуззю фінансового планування є фінансові ресурси, їхній рух при здійсненні відтворювальних процесів в економіці; сферою застосування фінансового планування є створення, розподіл і перерозподіл фінансових ресурсів на всіх етапах від виробництва до споживання валового внутрішнього продукту; фінансове планування відображає вартісний бік економіки, тобто в його основі зосереджена грошова оцінка явищ і процесів економічного життя суспільства, що дає змогу визначити найефективніші варіанти фінансового забезпечення планових показників, завдань і передбачуваних заходів. Фінансове планування це процес розроблення і затвердження фінансових планів як засобу збалансування фінансових потреб і можливостей. Фінансовий план того чи іншого суб'єкта відображає його фінансову діяльність, тобто процес формування доходів і здійснення витрат. Їх склад і структура, а також збалансованість визначаються завданнями, напрямками і методами реалізації фінансової політики. Фінансові плани є як відображенням певної політики, так і її обґрунтуванням. Будь-яка політика без її обґрунтування у фінансових планах не може бути успішно реалізована. Водночас жодний варіант фінансового плану не може розглядатись як оптимальний, якщо він не забезпечує реалізацію відповідних цілей і завдань фінансової політики.

Фінансове планування здійснюється на двох рівнях. На мікрорівні – це індивідуальні плани окремих суб'єктів підприємницької діяльності. Ці плани відображають фінансову стратегію і тактику підприємств. Їхні головні завдання – визначення джерел та обсягів формування доходів, оптимізація витрат і досягнення фінансової збалансованості. На макрорівні – це основний фінансовий план, що характеризує діяльність держави – бюджет, а також зведений фінансовий план, у якому відображаються доходи і видатки усіх суб'єктів фінансових відносин. Саме ці плани є відображенням фінансової політики держави. Водночас вони мають різну значущість. Бюджет, це реальний директивний документ, що затверджується у вигляді закону, і є основним засобом реалізації фінансової політики. Зведений фінансовий план є, по суті, довідковим документом, призначенням якого є визначення загальної маси доходів і видатків та узгодження процесів їх розподілу і перерозподілу між окремими сферами і ланками фінансової системи. Він є основним засобом обґрунтування та збалансування фінансової політики.

Завдання фінансового планування визначаються структурою фінансового плану та завданнями фінансової політики. Вони полягають у визначенні реальних джерел й обсягів доходів, оптимізації структури видатків на основі критерію вирішення завдань фінансової політики та збалансування доходів і видатків на першому місці за послідовністю і значущістю є визначення реальних обсягів доходів. Будь-які прорахунки, як у бік їх завищення, так і зниження впливають на реальність фінансового плану, а отже і фінансової політики, ускладнюючи її реалізацію. Фінансова політика держави повинна ґрунтуватися на реальних можливостях. Водночас у процесі планування необхідно відшукувати резерви зростання доходів, якщо існуючі їх обсяги недостатні для вирішення поставлених завдань.

Другим важливим завданням фінансового планування є оптимізація витрат. І хоча головним при цьому є вирішення завдань фінансової політики, необхідно перевірити, чи не забезпечується розв'язання окремих її завдань надмірними вкладеннями за рахунок інших напрямів видатків. Фінансове планування в частині розподілу видатків повинно мати зворотний зв'язок з фінансовою політикою, а не передбачати необґрунтовану її реалізацію за будь-яку ціну. Крім того, воно має спрямовуватися на економне, раціональне та ефективне використання доходів.

Третім, інтегративним завданням є збалансування доходів і видатків. Фінансовий план і за формою, і за змістом є балансом доходів та видатків, а отже, він не може бути незбалансованим. Це найскладніше завдання, яке може містити безліч варіантів його досягнення. За кожним варіантом стоїть особливий тип фінансової політики, яка має різні засади, ознаки і можливі наслідки. Тому процес збалансування фінансового плану – це постійний вибір різних варіантів з визначенням усіх можливих напрямів економічного розвитку.

У кінцевому підсумку вибір оптимального варіанта забезпечує передумови для реалізації фінансової політики і робить фінансову діяльність усіх суб'єктів чітко організованою і скоординованою.

Основними функціями фінансового планування, на нашу думку, є:

- відображення основних напрямків фінансової політики, що здійснюється органами законодавчої й виконавчої влади в державі;
- встановлення кількісних і якісних параметрів суспільного виробництва на плановий період;
- вибір раціональних шляхів фінансового забезпечення передбачуваного рівня економічного й соціального розвитку на основі ефективного використання наявних у суспільстві ресурсів та економічних можливостей країни;
- здійснення необхідного рівня перерозподілу фінансових ресурсів для досягнення темпів і пропозицій розвитку економіки й підвищення суспільного добробуту;
- встановлення раціональних форм мобілізації фінансових ресурсів і на їх основі визначення їх оптимальної структури.

Важливе значення має наукова методологія фінансового планування. Вона включає сукупність загальних принципів і методів планування, систему

фінансових планів, що використовується для відображення фінансового аспекту суспільного виробництва на основі врахування вимог конкретних умов розвитку економіки.

Виконувати покладені на нього завдання фінансове планування зможе тільки тоді, коли воно базуватиметься на наукових методах. Це одна з основних проблем фінансового планування. Наукові методи є тими інструментами, за допомогою яких пізнаються об'єктивні закономірності розвитку суспільства.

У теорії й практиці фінансового планування такі поняття, як «методологія планування», «метод планування», «методика планування» є рівнозначними. Тим часом вони визначають різні елементи процесу планування.

У свою чергу, метод планування – органічна частка методології, один із способів розробки фінансових планів. Методика планування – це сукупність правил, якими необхідно керуватися при вирішенні окремих питань фінансового планування. На цих правилах досить часто ґрунтуються й відповідні розрахунки. Методологія фінансового планування створює складний комплекс наукових уявлень про його предмет і метод, логічну структуру і взаємозв'язок проблем, що розв'язуються. Вона збагачується та вдосконалюється разом із розвитком суспільства.

За умов перехідної економіки необхідність вдосконалення методології фінансового планування зумовлена особливостями розвитку: у сучасних умовах суттєво ускладнилася структура цілей соціально-економічного розвитку та її співвідношення з фінансовими структурами; тривають зміни у фінансовому потенціалі держави за джерелами, структурою й динамікою. Це потребує нових підходів та методологічних рішень при здійсненні фінансового планування й прогнозування.

Особливості функціонування економіки в умовах ринку дають підставу виділити три аспекти фінансового планування – загальнодержавний, територіальний, окремих господарських структур. Ці аспекти ґрунтуються на загальних принципах і методології фінансового планування, хоча методика й організація процесу планування для кожного з них має свої специфічні риси, які зумовлюють їх виділення в самостійні розділи науки й практики планування.

Слід враховувати, що в ринковій економіці, де вартісні й натуральні пропорції визначає ринок, не завжди враховуються економічні інтереси держави, виробничих структур і населення. З огляду на це держава здійснює пошук форм і методів впливу на економічні процеси й локалізацію соціально-економічних наслідків стихійних сил ринку шляхом їх регулювання, в тому числі й використовуючи фінансове прогнозування.

Важливість загальнодержавного фінансового планування й прогнозування полягає в тому, що держава на макрорівні за його допомогою визначає свої фінансові можливості загалом і можливості використання фінансів для прийняття рішень у сфері розвитку економіки й соціальної структури всієї держави, певних регіонів і видів виробництва. Для досягнення поставленої мети повинна бути розроблена загальнодержавна програма економічного й соціального розвитку, а також певні програми інвестування,

прискореного розвитку деяких виробництв, охорони довкілля та інші загальнодержавні програми.

При цьому за допомогою фінансового планування потрібно досягти фінансового забезпечення вказаних програм, тобто визначити джерела фінансування, обсяг і структуру витрат, а також кінцевий результат. На сьогодні є підстави стверджувати, що в Україні не опановані достатньою мірою методологія і техніка загальнодержавного фінансового планування.

У зарубіжних країнах фінансове планування має фундаментальне наукове підґрунтя й високий рівень організації. Відповідні органи фінансового планування використовують сучасну методологію, прогресивні методи планування, розробляють загальнодержавні фінансові плани й баланси, що забезпечують фінансовими ресурсами виконання розроблених програм.

Отже, фінансове планування стає важливим елементом державного регулювання економічних і соціальних процесів. За допомогою фінансового планування і активізуються фінансові важелі та стимули, забезпечується мобілізація фінансових ресурсів і їхнє раціональне спрямування на загальнодержавні потреби.

Література:

1. Буковинський С.А. Фінансова стабілізація як основа фінансової політики / С.А. Буковинський // Фінанси України. – №4. – 1997. – С. 3–19.
2. Василик О.Д. Теорія фінансів: підруч. / О.Д. Василик. – К.: НІОС, 2000.
3. Діденко В.М. Курс лекцій «Фінанси» / В.М. Діденко, В.В. Прядко – Чернівці: «Ратуша», 1998.
4. Опарін В.М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посіб. / В.М. Опарін – 2-ге вид. доп. і перероб. – К.: КНЕУ.
5. Петровська І.О. Фінанси (з елементами статистики фінансів): навч. посіб. / І.О. Петровська, А.В. Клиновий – К.: ЦУЛ, 2002.
6. Романенко О.Р. Фінанси: підруч. / О.Р. Романенко. – К.: Центр навчальної літератури, 2004.
7. Яцюта В.П. Удосконалення фінансової політики / В.П. Яцюта // Фінанси України. – 2001. – №8. – С. 60–66.

Сорока Марія Святославівна

Студент групи ФСГ-11

Науковий керівник – д.е.н., професор Кізіма Т.О.

ЗАОЩАДЖЕННЯ ДОМОГОСПОДАРСТВ ЯК ДЖЕРЕЛО ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Інвестиції – це джерело вдосконалення, прогресу та розвитку національної економіки в цілому. Тому одним із ключових питань, що необхідно вирішити на сучасному етапі розвитку країни, є забезпечення